

Zástavní právo

Závěru, že přihlášený věřitel přestal být prohlášením konkursu na majetek dlužníka věřitelem s právem na uspokojení ze zajištění, které získal poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a které se prohlášením konkursu stalo neúčinným ze zákona (§ 248 odst. 2 IZ) nebrání, že insolvenční správce měl možnost popřít takové právo na uspokojení ze zajištění při přezkumném jednání (proto, že ač přihlášeno, ve skutečnosti ještě nevzniklo). Podstatné je, zda se naplnily znaky skutkové podstaty ustanovení § 248 odst. 2 IZ. Je-li podle smlouvy o zřízení zástavního práva zajištěna zástavním právem k nemovitosti pohledávka, která teprve v budoucnu vznikne nebo jejíž vznik je závislý na splnění určité (odkládací) podmínky, vznikne zástavní právo k nemovitosti nejdříve dnem vzniku takové (zajištěné) pohledávky, bez zřetele k tomu, že právní účinky vkladu zástavního práva k nemovitosti do katastru nemovitostí nastaly dříve; to platí i v poměrech insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. června 2017.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 NSČR 89/2017-B-406, ze dne 30.4.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka VOKD, a. s., se sídlem v O., vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 34 INS 6537/2014, o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, o dovolání věřitele České spořitelny, a. s., se sídlem v P., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. ledna 2017, č. j. KSOS 34 INS 6537/2014, 4 VSOL 1500/2016-B-306, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

[1] Usnesením ze dne 4. října 2016, č. j. KSOS 34 INS 6537/2014-B-287, Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“):

1/ Souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení „předmětu zajištění“ ve výši 1.919.601,07 Kč zajištěnému věřiteli České spořitelně, a s. (dále jen „věřitel Č“) [bod I. výroku] a uložil insolvenčnímu správci dlužníka Insolvenční agentuře v. o. s., aby tento výtěžek vyplatil zajištěnému věřiteli do 15 dnů od právní moci usnesení a podal o tom zprávu (bod II. výroku).

2/ Povolil insolvenčnímu správci zálohu na odměnu ve výši 153.408,69 Kč (bod III. výroku).

[2] Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1/ Insolvenční správce podal (11. dubna 2016) na základě podnětu věřitele Č návrh na vyslovení souhlasu s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění (vkladu na označeném bankovním účtu) věřiteli Č. Sám insolvenční správce nicméně navrhoval výtěžek nevydávat vzhledem k podané odpůřčí žalobě (vedené u insolvenčního soudu pod sp. zn. 34 ICm 2188/2015).

2/ Při přezkumném jednání, jež se konalo dne 5. září 2014, byla pohledávka věřitele Č částečně zjištěna, popřeno bylo pouze zajištění podle bodu 2. smlouvy o zastavení pohledávek (dále jen „zástavní smlouva“).

3/ O způsobu řešení úpadku rozhodl 9. září 2014.

4/ Dosažený výtěžek zpeněžení činil 18.191.109,36 Kč, při nulových nákladech spojených se správou a zpeněžením předmětu zajištění.

5/ Nebyly podány námitky proti návrhu insolvenčního správce.

[3] Na tomto základě insolvenční soud - odkazuje na ustanovení § 298 odst. 2 a 3 zákona č.

[182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a na ustanovení § 1 odst. 2

vyhlášky č. [313/2007](#) Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů – dospěl k závěru, že udělení souhlasu s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění nic nebrání.

[4] K odvolání insolvenčního správce dlužníka (Insolvenční agentury v. o. s.) Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 26. ledna 2017, č. j. KSOS 34 INS 6537/2014, 4 VSOL 1500/2016-B-306, změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že souhlas k vydání výtěžku zpeněžení věřiteli Č se neuděluje.

[5] Odvolací soud vyšel podle obsahu spisu dále z toho, že:

1/ Insolvenční návrh byl podán 11. března 2014.

2/ Úpadek dlužníka byl zjištěn 13. června 2014.

3/ Dne 9. září 2014 povolil insolvenční soud reorganizaci.

4/ Usnesením ze dne 1. července 2015, zveřejněným téhož dne v insolvenčním rejstříku, přeměnil insolvenční soud reorganizaci v konkurs; usnesení nabylo právní moci dne 29. července 2015.

5/ Pohledávka věřitele Č byla zjištěna ve výši 25.183.038,33 Kč jako podmíněná pohledávka z bankovních záruk, včetně zajištění pohledávkami dlužníka z vkladu na běžném účtu (insolvenční správce popřel pouze zajištění pohledávkami dlužníka z obchodního styku).

6/ Pohledávka věřitele Č z titulu bankovní záruky za dlužníkem ve výši 1.919.601,07 Kč vznikla až tím, že zajištěný věřitel poskytl plnění z bankovní záruky (ve dnech 9. března 2015 a 28. dubna 2015).

[6] Na tomto základě odvolací soud – odkazuje především na ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/, § 248 odst. 2 a § 298 odst. 7 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

[7] S přihlédnutím k dikci § 298 odst. 7 insolvenčního zákona a k tomu, že již v návrhu na vydání výtěžku zpeněžení insolvenční správce s vydáním výtěžku nesouhlasil, s tím, že jej podal na základě pokynu insolvenčního soudu, nelze přijmout argumentaci věřitele Č, že insolvenční správce není osobou oprávněnou k podání odvolání, jelikož insolvenční soud vyhověl jeho návrhu.

[8] Závěr, že zajištění pohledávky z titulu bankovní záruky pohledávkami dlužníka z vkladu na uvedeném běžném účtu vzniklo současně se vznikem zajištěné pohledávky, je v souladu se zjištěním dle odstavce [5] bodu 6. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2014, sp. zn. 29 Cdo 4340/2011, uveřejněný pod číslem 26/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 26/2015“) který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu, jehož závěry jsou použitelné i v insolvenčním řízení.

[9] Nebylo zpochybnováno, že předmětná pohledávka byla zjištěna jako podmíněná a zajištěná v době po rozhodnutí o úpadku dlužníka, ale před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka. Otázkou tedy zůstává, zda v situaci, kdy zajištění bylo zjištěno při přezkumném jednání, je předmětná pohledávka (stále) pohledávkou zajištěnou.

[10] S přihlédnutím k tomu, že ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona upravuje vznik práva na uspokojení ze zajištění po zahájení insolvenčního řízení a ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona upravuje neúčinnost práva na uspokojení ze zajištění, je-li úpadek dlužníka řešen konkursem, neměl insolvenční správce v době konání přezkumného jednání důvod zpochybnovat právo na uspokojení předmětné pohledávky ze zajištění (jelikož tehdy ještě nebylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku dlužníka). Účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka (přeměnou reorganizace v konkurs) nastaly (až) 1 července 2015 (ve smyslu ustanovení § 245 odst. 1 insolvenčního zákona se tak stalo zveřejněním rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku). Tímto dnem se ve smyslu ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona stalo neúčinným právo na uspokojení věřitele Č ze zajištění týkajícího se běžného účtu dlužníka, když věřitel Č toto

právo získal až po zahájení insolvenčního řízení (9. března 2015 a 28. dubna 2015).

[11] Neúčinnost práva na uspokojení ze zajištění nastala ze zákona, takže nepodmíněná zjištěná pohledávka tohoto věřitele bude uspokojena z majetkové podstaty jako pohledávka nezajištěná v rámci rozvrhu.

[12] Insolvenční správce nepochybil, jestliže při přezkumném jednání konaném před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku nepopřel zajištění podmíněných pohledávek (jelikož dosud nenastaly účinky dle § 248 odst. 2 insolvenčního zákona). Srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011, uveřejněného pod číslem 54/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 54/2012“).

[13] Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel Č dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na posouzení několika otázek hmotného a procesního práva, přičemž při řešení části těchto otázek se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, některé v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny a některé z nich mají být dovolacím soudem posouzeny jinak (než podle jeho dosavadní judikatury). Konkrétně má jít o tyto otázky:

1/ Je insolvenční správce oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí, jímž insolvenční soud zcela vyhověl návrhu insolvenčního správce a udělil souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli?

2/ Je insolvenční správce oprávněn za použití § 248 insolvenčního zákona změnit výsledky přezkumného jednání, ačkoli tvrzené důvody údajné neúčinnosti mu byly známy již při přezkumném jednání?

3/ Jak má být vykládán princip akcesority zástavního práva k podmíněným zajištěným pohledávkám přihlášeným do insolvenčního řízení?

[14] Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že usnesení insolvenčního soudu se potvrzuje. K dovoláním předestřeným právním otázkám argumentuje dovolatel následovně:

[15] Ad 1/ (K přípustnosti odvolání insolvenčního správce). Potud dovolatel – odkazuje na ustanovení § 7 insolvenčního zákona a § 201 o. s. ř. – namítá, že insolvenční správce dlužníka nebyl osobou oprávněnou podat odvolání proti usnesení insolvenčního soudu, jímž bylo zcela vyhověno jeho návrhu. Odtud dovozuje, že odvolací soud pochybil, jestliže odvolání neodmítl jako podané někým, kdo k němu nebyl oprávněn.

[16] Ad 2/ (K postupu podle § 248 insolvenčního zákona). K této otázce dovolatel – vycházející z ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/, § 192 odst. 3, § 201 odst. 4, § 204 odst. 1, § 248 odst. 2 a § 312 odst. 4 insolvenčního zákona – odvolacímu soudu vytýká, že dospěl k závěru o neúčinnosti zajištění řádně a zcela zjištěného při přezkumném jednání. Mínil, že již proto je zajištěným věřitelem, kterému v souladu s ustanovením § 298 insolvenčního zákona náleží právo na vydání výtěžku zpeněžení zajištění. K tomu dále dovozuje, že zjištění přihlášené pohledávky zapsané v seznamu přihlášených pohledávek zakládá pro věřitele dle § 192 odst. 3 a § 312 odst. 4 insolvenčního zákona vykonatelný exekuční titul, obdobně jako pravomocný soudní rozsudek deklarující existenci žalovaného nároku, a že výsledek přezkumu má „de iure“ z hlediska závaznosti, konečnosti a nezměnitelnosti obdobné důsledky jako pravomocný rozsudek soudu. V situaci, kdy pohledávky byly zjištěny jako zajištěné, není přípustné, aby insolvenční správce dodatečně úspěšně namítal, že zajištění vlastně dosud účinně nevzniklo. V tomto ohledu je výsledek přezkumného jednání, jímž je dlužník, soud i insolvenční správce dlužníka vázán, konečný a nezměnitelný, uzavírá dovolatel.

[17] Poukaz odvolacího soudu na závěry obsažené v R 54/2012 a v R 26/2015 má dovolatel za nepřiléhavý, s tím, že skutkový stav věci posuzovaný v R 26/2015 se liší od skutkového stavu v této věci tím, že v této věci bylo právo dovolatele na upokojení pohledávky ze zajištění uznáno při přezkumném jednání. Skutkový stav věci posuzovaný v R 54/2012 je podle dovolatele odlišný v tom, že v něm šlo o dodatečné uplatnění soudcovského zástavního práva (po skončení přezkumného jednání), takže se nezabývalo otázkou, zda zajištění mohlo být popřeno (pro neúčinnost) při přezkumném jednání a primárně řešilo včasnost uplatnění práva ze zajištění. Závěr, že soudcovské zástavní právo nemůže s ohledem na § 109 insolvenčního zákona vzniknout po zahájení insolvenčního řízení, i kdyby vznikalo zpětně s účinky před okamžikem zahájení insolvenčního řízení, zformuloval Nejvyšší soud jako „obiter dictum“, aniž by se dále zabýval tím, co by se stalo, kdyby insolvenční správce při přezkumném jednání takové zajištění pohledávek přesto zjistil. Názor odvolacího soudu, že zajištění by se v takovém případě stalo automaticky neúčinným prohlášením konkursu (v důsledku aplikace § 248 odst. 2 insolvenčního zákona), z R 54/2012 neplyne. Nejvyšší soud v posuzované věci naopak uvedl, že § 248 odst. 2 insolvenčního zákona činí práva nabytá po zahájení insolvenčního řízení neúčinnými pouze v rovině práva hmotného – mimo insolvenční řízení. Nikoli tedy v jeho rámci. Zároveň uvedl, že v insolvenčním řízení se má § 248 odst. 2 insolvenčního zákona použít pouze jako pojistka pro případy, kdy je sounáležitost majetku do majetkové podstaty zjištěna v pozdějších fázích insolvenčního řízení (tj. po přezkumném jednání). Nejvyšší soud tedy potvrdil, že účelem ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona není „suplovat“ nepozornost, nedůslednost či neznalost insolvenčního správce, který při přezkoumání přihlášeného zajištění opomněl pamatovat na účinky § 109 odst. 1, písm. b/ insolvenčního zákona, ale reagovat na právně významné skutečnosti, ke kterým došlo až po přezkumném jednání.

[18] Za podstatné pro rozhodnutí věci dovolatel v daných souvislostech pokládá závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 579/2003, uveřejněném pod číslem 21/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 21/2007“), z něž vyzdvihuje závěr, že insolvenční správce i insolvenční soud jsou vázáni závěry přezkumného jednání, a na které odkazuje v dalších rozhodnutích, zejména v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. 29 Odo 1410/2004 (jde o usnesení uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 4, ročník 2007, pod číslem 61), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2009, sp. zn. 29 Cdo 5372/2007 (jde o usnesení uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 7, ročník 2010, pod číslem 102), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 1903/2011 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 6, ročník 2014, pod číslem 73), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011 [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 34/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 34/2014“)], a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 3146/2011 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 7, ročník 2015, pod číslem 85).

[19] Ad 3/ (K akcesoritě zástavního práva u podmíněných zajištěných pohledávek). Potud dovolatel shledává závěry Nejvyššího soudu v R 26/2015 obecně nesprávnými; dovozuje, že Nejvyšší soud zde v rozporu s explicitní zákonnou úpravou dovedl okamžik vzniku zajištění, který právní úprava vůbec neobsahuje ani nepředpokládá, a to jako okamžik vzniku zajišťované pohledávky. Takovým výkladem povýšil zásadu akcesority zcela nepřipustným způsobem nad výkladově zcela jasná a explicitní ustanovení právních předpisů.

[20] Dále dovolatel uvádí, že i kdyby přes veškeré výhrady přijal závěry Nejvyššího soudu v obecné občanskoprávní rovině, musí je kategoricky odmítnout ve zcela specifickém prostředí konkursním, respektive insolvenčním. K tomu uvádí, že smyslem ustanovení § 14 odst. 1, písm. f/ zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) a (nyní) ustanovení § 109 odst. odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona je zabránit tomu, aby v krátké době před podáním návrhu na prohlášení konkursu nebo po něm (v prostředí insolvenčního zákona po zahájení insolvenčního

řízení) docházelo ke spěšnému uzavírání nových zástavních smluv mezi věřitelem a „úpadcem“ s účelem získat doslova „na poslední chvíli“ nespravedlivou výhodu oproti jiným věřitelům. Je však znevážením insolvenčních věřitelů i zákonodárce samotného (pokračuje dovolatel) interpretovat ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona tak, že jeho smyslem je postihovat i čestné, dobrověrné a bdělé věřitele, kteří v době vstupu do vztahu s dlužníkem (zpravidla dlouho před jakýmkoliv náznakem úpadku dlužníka) zodpovědně zajistili své budoucí pohledávky za dlužníkem. Umožňuje-li zákon přihlásit podmíněnou pohledávku, která se po splnění podmínky stane pohledávkou nepodmíněnou, pak stejný princip musí z logiky věci platit u pohledávek budoucích. Plněním z bankovní záruky nedochází ke změně pohledávky nezajištěné na pohledávku zajištěnou, jak to pravděpodobně chápe Nejvyšší soud. Závěr, že banky při plnění na bankovní záruku po zahájení insolvenčního řízení nabývají právo na uspokojení zajištění nově (a to i když zřídily zástavní právo léta před zahájením insolvenčního řízení), proto nelze považovat za správný (uzavírá dovolatel).

[21] Dovolatel rovněž poukazuje na to, že R 26/2015 vykládá zákon o konkursu a vyrovnání. Insolvenční zákon však již neobsahuje ustanovení obsahově shodné či alespoň podobné ustanovení § 14 odst. 1 písm. f/ ZKV, které by svými účinky automaticky zasahovalo do doby před podáním insolvenčního návrhu. Namísto automatického zneplatnění zajištění vzniklého v době blízké dni zahájení insolvenčního řízení používá insolvenční zákon institut neúčinnosti právních úkonů dlužníka (§ 235 a násl. insolvenčního zákona). Funkci ustanovení § 14 odst. 1 písm. e/ ZKV pak převzalo ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona. Nabytím práva na uspokojení ze zajištění se však nutně musí rozumět zřízení zajištění za využití některého z institutů uvedených v § 2 písm. g/ insolvenčního zákona, tj. jednání zástavního věřitele a zástavního dlužníka nebo zástavce (případně soudu nebo exekutora při zřízení soudcovského nebo exekutorského zástavního práva), nikoli to, že došlo ke vzniku zajišťované pohledávky, kterou zástavní věřitel nemůže nijak ovlivnit.

[22] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[23] Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovolatelem předestřených právních otázek jde o věc v insolvenčních souvislostech dovolacím soudem beze zbytku neřešenou.

[24] Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

[25] Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

[26] Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

[27] Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a občanského soudního řádu:

Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

§ 109 (insolvenčního zákona)

(1) Se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky:

(...)

b/ právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení,

(...)

(4) Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku.

(5) Nestanoví-li zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak, trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení do skončení insolvenčního řízení, a jde-li o reorganizaci, do schválení reorganizačního plánu.

(...)

§ 186 (insolvenčního zákona)

(1) Jestliže pohledávka přihlášeného věřitele byla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem a přihlášený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět, insolvenční soud jeho účast v insolvenčním řízení ukončí rozhodnutím, které se doručuje zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Proti tomuto rozhodnutí, které musí být odůvodněno, nejsou opravné prostředky přípustné; v odůvodnění však insolvenční soud vždy uvede důvod zániku pohledávky.

(2) Přihlášený věřitel, který tvrdí, že jeho pohledávka nebyla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena ani nezanikla jiným způsobem, se může žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat určení, že jeho pohledávka nadále trvá. Žaloba musí být podána proti insolvenčnímu správci, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy přihlášenému věřiteli bylo doručeno rozhodnutí podle odstavce 1. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu. Nebyla-li žaloba včas podána, platí, že pohledávka přihlášeného věřitele zanikla způsobem uvedeným v rozhodnutí podle odstavce 1. Totéž platí, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví. Právní mocí rozhodnutí, kterým insolvenční soud žalobě vyhoví, se účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení obnovuje. Žaloba se projednává jako incidenční spor.

§ 187 (insolvenčního zákona)

Pro část přihlášené pohledávky platí postup podle § 184 až 186 obdobně.

§ 248 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Nejde-li o zajištění poskytnuté podle § 41 nebo o právo věřitelů podle § 167 odst. 2, stávají se neúčinnými práva na uspokojení ze zajištění, která se týkají majetkové podstaty a která dlužníkovi věřitelé získali poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení; to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech. Byl-li majetek sloužící k zajištění v této době také zpeněžen, náleží do majetkové podstaty výtěžek získaný zpeněžením a jeho nabyvatel je povinen jej do ní vydat na výzvu insolvenčního správce.

(...)

§ 298 (insolvenčního zákona)

(1) Zajištění věřitelé mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna.

(2) Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

(3) Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 mohou ostatní věřitelé a dlužník podat námitky do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku; k později podaným námitkám se nepřihlíží. K projednání včas podaných námitek nařídí insolvenční soud do 30 dnů jednání, při kterém rozhodne o tom, zda návrhu insolvenčního správce vyhová.

(...)

(7) Rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 se doručuje zvláště dlužníku, insolvenčnímu správci, zajištěnému věřiteli, jemuž má být výtěžek vydán, a věřitelům, kteří proti němu podali námitky; jen tyto osoby mohou proti rozhodnutí podat odvolání.

Rozhodnutí o odvolání

§ 218 (o. s. ř.)

Odvolací soud odmítne odvolání, které

(...)

b/ bylo podáno někým, kdo k odvolání není oprávněn;

(...)

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (11. března 2014) a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

[28] K položeným otázkám činí Nejvyšší soud v takto ustaveném právním rámci následující závěry:

[29] Ad 1/ (K přípustnosti odvolání insolvenčního správce). S dovolatelem lze souhlasit potud, že z povahy odvolání jakožto řádného opravného prostředku vyplývá, že odvolání může podat jen ten z účastníků, kterému nebylo rozhodnutím soudu prvního stupně zcela vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech; srov. např. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. května 1960 sp. zn. 11 Co 102/60, uveřejněné pod číslem 62/1960 Sbírky rozhodnutí čl. soudů, nebo (obdobně pro dovolání) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000, uveřejněné pod číslem 38/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Kdyby usnesení insolvenčního soudu ze dne 4. října 2016 bylo možné pokládat za usnesení, jímž insolvenční soud zcela vyhověl návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení věřiteli Č, pak by vskutku byl dán důvod odmítnout odvolání insolvenčního správce (podle § 218 písm. b/ o. s. ř., přiměřeně aplikovatelného prostřednictvím ustanovení § 7 insolvenčního zákona) jako podané někým, kdo k odvolání není oprávněn, bez zřetele k tomu, že insolvenční správce je zahrnut ve výčtu osob, jímž ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona jinak přiznává legitimaci k podání odvolání proti takovému rozhodnutí. Obsah insolvenčního spisu nicméně potvrzuje správnost úsudku odvolacího soudu, že návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištění věřiteli Č nepodal insolvenční správce o své vlastní vůli, nýbrž na základě pokynu insolvenčního soudu realizovaného usnesením ze dne 6. dubna 2016, č. j. KSOS 34 INS 6537/2014-B-243, přičemž z tohoto návrhu (ze dne 11. dubna 2016, B-246) je patrný zjevný nesouhlas insolvenčního správce s vydáním výtěžku zpeněžení věřiteli Č). Jinak řečeno, předmětné podání insolvenčního správce není možné (poměřováno jeho obsahem a nikoli pouhým formálním označením) pokládat za podání, jímž insolvenční správce navrhuje, aby výtěžek zpeněžení byl věřiteli Č vydán (naopak v něm snáší argumenty na podporu závěru, proč k vydání nemá dojít). Za dané procesní situace pak nelze pokládat odvolání insolvenčního správce za odvolání osoby, které bylo usnesením insolvenčního soudu zcela vyhověno. Odvolací soud proto nepochybil, jestliže podané odvolání věcně projednal a rozhodl o něm. Dovolání tudíž potud není důvodné.

[30] Ad 2/ (K postupu podle § 248 insolvenčního zákona). Základní rámec vzájemného vztahu úpravy obsažené v § 109 odst. 1 písm. b/ a c/ insolvenčního zákona na straně jedné a úpravy obsažené v ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona na straně druhé popsal Nejvyšší soud již v R 54/2012 a to v tomto odstavci:

„Ke vztahu ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/ a c/ a ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona lze v této souvislosti doplnit, že první z označených ustanovení pouze nedovoluje ‚nabytí‘ a ‚uplatnění‘ zajištění v insolvenčním řízení, kdežto (pozdější) prohlášení konkursu na majetek dlužníka činí takto ‚nabytá‘ zajištění neúčinnými v rovině práva hmotného (nedovoluje jejich prosazení ani mimo rámec insolvenčního řízení). Ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona je nadto nezbytnou pojistkou pro případy, kdy sounáležitost majetku postiženého takto ‚nabytým‘ zajištěním k majetkové podstatě dlužníka je rozpoznatelná nebo je založena (např. pravomocným výsledkem sporu o odpůrčí žalobě podané insolvenčním správcem) až v pozdějších fázích insolvenčního řízení.“

[31] Z citované pasáže R 54/2012 se především podává, že dovolatel zkresluje závěry Nejvyššího soudu, uvádí-li, že „Nejvyšší soud v posuzované věci naopak uvedl, že § 248 odst. 2 insolvenčního zákona činí práva nabytá po zahájení insolvenčního řízení neúčinnými pouze v rovině práva hmotného – mimo insolvenční řízení. Nikoli tedy v jeho rámci“ (srov. reprodukce dovolání v odstavci [17]). Vložená věta „(nedovoluje jejich prosazení ani mimo rámec insolvenčního řízení)“ ve skutečnosti potvrzuje, že zánik nově nabytých zajištění (coby důsledek prohlášení konkursu na majetek dlužníka) má dopady jak do poměrů insolvenčního řízení, tak mimo ně.

[32] Neobstojí rovněž dovolací teze, podle které je výsledek přezkumného jednání, jímž je dlužník, insolvenční soud i insolvenční správce dlužníka vázán, konečný a nezměnitelný. Přímo v R 21/2007 (jež na podporu tohoto svého názoru zmiňuje sám dovolatel) se naopak připouští, že zjištěná pohledávka konkursního věřitele může zaniknout před rozvrhem i na základě skutečností nastalých mimo konkursní řízení. Tato teze byla pro poměry upravené zákonem o konkursu a vyrovnání zformulována již v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 20. března 2003, sp. zn. 15 Cmo 10/2003, uveřejněném pod číslem 18/2004 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 18/2004“), a obdobně pak v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2003, sp. zn. 29 Odo 604/2001, uveřejněném pod číslem 9/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 9/2005“). Pro poměry upravené insolvenčním zákonem se Nejvyšší soud k těmto závěrům přihlásil (výslovně vycházejí z R 18/2004, R 9/2005 a R 21/2007) v R 34/2014 (odvolatelem výše rovněž zmíněném), kde dále uvedl, že insolvenční řízení vychází takovým postupům vstříc i úpravou obsaženou v ustanovení § 186 insolvenčního zákona. Jinak řečeno, insolvenční zákon upravuje mechanismus, jehož prostřednictvím lze ukončit účast dlužníkovy věřitele v insolvenčním řízení v případě, že po svém zjištění pohledávka přihlášeného věřitele v průběhu insolvenčního řízení byla uspokojena nebo zanikla jiným způsobem (srov. opět R 34/2014).

[33] V usnesení ze dne 27. března 2018, sen. zn. 29 NSČR 34/2016, které bylo na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, jež se konalo 13. února 2019, schváleno k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud rovněž vysvětlil, že zástavní věřitel, který přihlásil pohledávku zajištěnou zástavním právem do insolvenčního řízení, se i v průběhu insolvenčního řízení může vzdát zástavního práva (způsobem předjímaným předpisy, podle nichž bylo zřízeno). V rozsudku ze dne 28. června 2017, sen. zn. 29 ICdo 33/2015, uveřejněném pod číslem 138/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 138/2018“), pak Nejvyšší soud vysvětlil, že skutečnost, že insolvenční správce nepopřel pořadí věřitelem přihlášené pohledávky (právo na uspokojení ze zajištění tvořeného zástavou), nebrání tomu, aby následně ve lhůtě určené ustanovením § 239 odst. 3 insolvenčního zákona po právu podal odpůrčí žalobu (a úspěchem v takovém sporu přivodil zánik práva na uspokojení zajištění). R 138/2018 se potud opět dovolává i závěrů obsažených v R 34/2014.

[34] Na základě takto ustavené prejudikatury lze uzavřít, že i tam, kde pohledávka přihlášeného

věřitele byla zjištěna při přezkumném jednání s právem na uspokojení ze zajištění (představovaném zástavou), může právo na uspokojení ze zajištění posléze zaniknout (např. proto, že se zajištěný věřitel vzdá zástavního práva, nebo že na základě odpůrcí žaloby podané insolvenčním správcem bude právní jednání, z něž takové zajištění vzešlo, soudem prohlášeno za neúčinné). Neplyne-li (jako v případě odpůrcí žaloby) zánik práva na uspokojení ze zajištění z rozsudečného výroku soudu, a nevezme-li věřitel právo na uspokojení pohledávky ze zajištění zpět (což je postup dovolený - v intencích závěrů obsažených v usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 34/2016 - v kterékoli fázi insolvenčního řízení), pak je namístě ukončit účast věřitele v insolvenčním řízení ohledně práva na uspokojení ze zajištění postupy předjímanými v ustanoveních § 186 a § 187 insolvenčního zákona. Stejný závěr se uplatní i v případě, že se právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetkové podstaty a které dlužníkům věřitel získal poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, stane (mělo stát) neúčinným v důsledku prohlášení konkursu na majetek dlužníka (podle § 248 odst. 2 insolvenčního zákona).

[35] Závěru, že přihlášený věřitel přestal být prohlášením konkursu na majetek dlužníka věřitelem s právem na uspokojení ze zajištění, které získal poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, a které se prohlášením konkursu stalo neúčinným ze zákona (§ 248 odst. 2 insolvenčního zákona) nebrání, že insolvenční správce měl možnost popřít takové právo na uspokojení se zajištění při přezkumném jednání (proto, že ač přihlášeno, ve skutečnosti ještě nevzniklo). Podstatné je, zda se naplnily znaky skutkové podstaty ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona. Dovolání proto ani potud není důvodné.

[36] Ad 3/ (K akcesoritě zástavního práva u podmíněných zajištěných pohledávek). K této problematice se Nejvyšší soud vyjádřil v R 26/2015 se závěrem, že je-li podle smlouvy o zřízení zástavního práva zajištěna zástavním právem k nemovitosti pohledávka, která teprve v budoucnu vznikne nebo jejíž vznik je závislý na splnění určité (odkládací) podmínky, vznikne zástavní právo k nemovitosti nejdříve dnem vzniku takové (zajištěné) pohledávky, bez zřetele k tomu, že právní účinky vkladu zástavního práva k nemovitosti do katastru nemovitostí nastaly dříve. K tomuto závěru se Nejvyšší soud přihlásil též v rozsudku ze dne 30. října 2014, sp. zn. 29 Cdo 1970/2012. V obou věcech šlo o zrušující rozsudky Nejvyššího soudu, na které následně navázala dovolací řízení ve věcech vedených u Nejvyššího soudu pod sp. zn. 29 Cdo 4746/2015 a 29 Cdo 369/2017. V rozsudku ze dne 30. listopadu 2017, sp. zn. 29 Cdo 4746/2015, jakož i v usnesení ze dne 10. října 2018, sp. zn. 29 Cdo 369/2017, Nejvyšší soud na závěrech plynoucích z R 26/2015 setrval. Tyto závěry jsou (oproti mínění dovolatele) použitelné i v poměrech upravených insolvenčním zákonem, přičemž důvod ke změně uvedené judikatury na základě argumentace obsažené v dovolání Nejvyšší soud nemá. Jestliže pohledávky věřitele Č vznikly (tím, že zajištěný věřitel poskytl plnění z bankovní záruky) ve dnech 9. března 2015 a 28. dubna 2015, pak právo na uspokojení těchto pohledávek ze zajištění vzniklo (mohlo vzniknout) rovněž nejdříve k uvedeným datům, tedy poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Závěr odvolacího soudu, že potud nastaly účinky předjímané ustanovením § 248 odst. 2 insolvenčního zákona, je tudíž správný.

[37] Zbývá dodat, že Nejvyšší soud nepřehlédl, že podáním z 21. listopadu 2017 rozšířil dovolatel dovolací argumentaci o námitku, že v důsledku novelizace ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona zákonem č. [64/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, účinným od 1. června 2017, se na zajištění předmětných pohledávek má pohlížet (nejpozději od 1. června 2017) jako na zajištění účinné. Je ovšem zjevné, že změna zákona účinná od 1. června 2017 nemůže mít žádný vliv na správnost rozhodnutí vydaného 26. ledna 2017. Srov. ostatně též bod 1., článku II části první zákona č. [64/2017](#), z něž se podává, že právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

[38] Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§

243d písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)